

इवाजी विश्वान कनिष्ठ महाविद्यालय,

कोंडोस नगर, नागपूर - 12

वर्ष - 12 वा

विषय - मराठी वेळ - 03.00 तास

मुद्रा - 80

विषय 1 - वृद्ध.

कृती - 1 अ॒ रवालील उता-याच्या अंधारे सूचनेवुसार कृती करा. [08]

1] लोरिकेच्या सात दिवसांच्या पर्यटनातील शेवटचे टप्पे. 02

भू - - - - -

वृ - - - - -

2] भूलोलो लिंगाच्या पायश्याशी बांधलेले स्मारक - [] 02

वृ भयाण पर्वतावर लेण्ठारे. []

एका पर्यटकाच्या नजरेतून सुरु केलेला सात दिवसांचा प्रवास-लेह, नुबाहॅली, पॅगांग लेक आणि सरतेशेवटी द्रास, कारगिल! आता शेवटचा टप्पा शिल्क होता. कारगिल आणि द्रास! सोबत असलेला लडाखी झायव्हर स्टानझिन पाच वर्षांपूर्वी घडलेल्या कारगिल युद्धाच्या आठवणींना उजाळा देत होता. गाडी पुढे जात होती. आम्ही द्रासला पोहोचलो. शासकीय विश्रामगृहात दोन खोल्या मिळाल्या. विजयाच्या स्मारकापर्यंत पोहोचलो. समोर दिसणारा तोलोलिंग, डावीकडे नजर गेली, की दिसणारा रौकीनाँव, हंप, इंडिया गेट, थ्री पिपल, टायगर हिलचा सुळका, त्याच्या वाजूचा पॉईंट ४८७५-भारतीय जवानांनी काबीज केलेल्या शिखरांची रांग. होय, याच मातीतून घूळ अंगावर घेत उंच १६००० फुटांवर वर्फाच्छादित शिखरांवर, शत्रूच्या तोफा पहाडावरून आग ओकत असताना ह्या भयाण पर्वतांवर आमचे धैर्यधर अथक चढत राहिले होते. मृत्यू समोर दिसत असतानाही त्याच्या जबड्यात हात घालून मृत्यूलाच आव्हान देणारी वावीसतेवीस वर्षांची तेजोमय स्फुलिंग होती ती! ज्यांना आशीर्वाद द्यायचे, त्यांच्यासमोर नतमर्स्तक होऊन सलामी देण किती कष्टप्रद आहे, ह्याची जाणीव झाली. थरथरत्या हातांनी, डबडबलेल्या ढोळ्यांनी त्या स्मारकाला सलाम केला.

3] स्मरत- आणिव्यक्ती -

कारगिल युद्धात भारतीय आंलिंगांनी दासवकलेल्या प्रस्तुता - 04

वधूल तुमचे मृत मांडा. किंवा - भयाण पर्वतांवर अंगक

प्रवासारे आमचे धैर्यप्रद- भा आंबोदून भारतीय जवानांचे तुम्हारा
आंबोदूरे जुळ विष्वान करा. विजाद करा.

कृती-1 आरू. रवालीला उत्तांचाचा आधारे सुचनेतुसार कृती करा [08]

अ) लेखकाच्या दातदुखीची वैशिष्ट्ये

02

आ) - - - - -

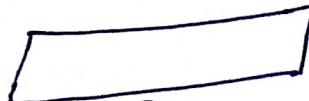
ब) - - - - -

2) रवालीला यांकटी पूरी करा

02

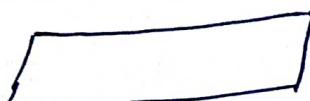
अ) लेखकाच्या धरी होताना परिसंवादाचा

विषय -

ब) लेखकाच्या धरी शेणाऱ्या परिसंवादाचा

मुद्द्यक्ष -

उत्तारा (पाठ्यपुस्तक पृष्ठ क्र. ४५ व ४६)

दातदुखीच्या काळात माझी सहनशक्ती पार खलास झालेली असते. दाते किंवा दातार ह्या दातांशी जवळीक दाखवणाऱ्या माणसांनाही भेटू नये असे वाटते! माझ्या दातदुखीचे आणखी एक वैशिष्ट्य अरो, की माझ्या विव्हळण्याने शेजारीपाजारी गोळा होतात आणि माझ्या दाताच्या अध्यक्षतेखाली दातदुखी, ती का होते, टाळावी कशी आणि झाल्यावर कोणते उपचार करावेत यावर एकदा तरी परिसंवाद होतोच. उपरिथित वक्ते मोठ्या हिरिरीने त्यात भाग घेतात. हीच मंडळी एवढ्या मोठ्याने बोलतात, की माझे विव्हळणे त्यात बुडून जाते. माझा अनुभव असा, की दातदुखीवरील चर्चेने दातदुखी मुळीच कमी होत नाही! दातदुखीवरील^५ खूप उपचार मला पाठ झाले आहेत. माझा दात दुखू लागला, की मी बायकोला त्यातले काही उपचार करायला सांगतो आणि तीही आपले काही उपचार करते. अशी मिळून २०-२५ प्रकारची औषधे, बोळे माझ्या दातामागे लागतात. चार दिवसांनी दात दुखायचा थांबतो. कशामुळे थांबला याचा शोध करायच्या मी भानगडीत पडत नाही. दात दुखणे थांबल्याचे कळल्याबरोबर परिसंवादातील संगळे वक्ते आपलाच उपचार लागू पडला की नाही याची खात्री करून घेण्यासाठी येतात. मी कुणाचेही मन दुखवत नाही. प्रत्येकाला त्याने सुचवलेल्या उपायानेच गुण आल्याची कबुली मोकळा होतो. सगळे खूष होतात. दंतआघाडीवर सर्वत्र सामसूम होते. एखाददुसरा महिना जातो आणि पुन्हा तोच दात, तोच ठणका आणि तेच उपचार यांचा पुन्हा प्रयोग होतो.

उ) स्वभाव - जास्तीव्यक्ती -
दातदुखीवरील लेखकाच्या धरी शेणारे उपचार तुमच्या
राठदाते मांडा

04

दातांची काळजी कशी उधावी - तुमच्या राठदाते
लिहा.

(3)

कृती-1 इ]

- रवालील उत्ता-पात्रा आमारे सूचनामुदार

कृती करा.

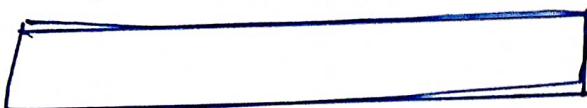
1] रवालील कृती करा.

[47]

02

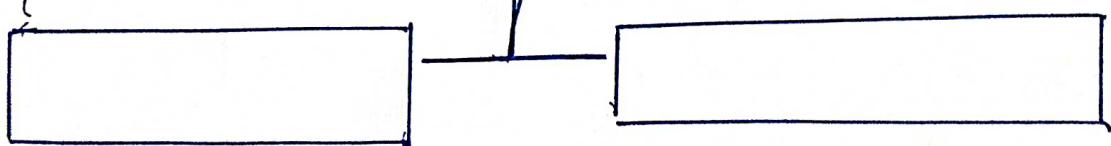
भून बोलताही संवाद होणारा काळ मागे पडून
आलेला नवा काळ -

2] तत्त्वज्ञान आरपार बिंबवल जेल भाऱ-

न बोलताही संवाद होणारा संवेदनशील काळ मागे पडून आता खूप बोलूनही काळीज न ओलावणारा काळ आला आहे. कारण अनेक आहेत; पण मला जाणवणारं मुख्य कारण म्हणजे- -माणूस मिथ्या सोनं सत्यं हे तत्त्वज्ञान आ पैसा मिळवला की माणूस सुखी होतो. हा निष्कर्ष गरिबीतून येऊ शकतो; पण गरिबी दूर करताना दुसरेच एक आंतरिक दारिद्र्य निर्माण होऊ नये, याची दक्षता मार्केटिंगच्या भरात घेतली गेली नाही. यांतून संवादसुसंवाद, प्रेम, माया, वात्सल्य कायमिळणार? रपार बिंबवलं गेलं आहे. -भावनेवर का जगता येणार? असे प्रश्नविचारणारा एक वर्ग जगात निर्माण झाला. या वर्गाच्याहातात प्रसारमाध्यमं होती, उद्योगधंदे होते. सूत्रधाराने बाहुल्यांना खेळवावं त्याप्रमाणे ह्या मंडळींनी गेल्यापंचवीस वर्षात साच्या जगाचं एका भव्य -मॉल-मध्ये रूपांतर केलं, जिथे पैसा बोलतो, मन मात्र मुकं राहतं. एकदा पैशानेच जगता येतं-पैशासाठीच जगायचं असतं, हाच जगण्याचाउद्देशझाला, की मग शिक्षण पैशासाठीच होतं. सजणं, धजणं, प्रेम, कलानिर्भिंती, श्रद्धा, भक्ती, मदिरं यांचीही दुकानं होतात, मग दुकानातली भाषा खरेदी-विक्रीचीच असते. तिथे -संवाद- नसतो. असतो तो खरेदी-विक्रीचा व्यवहार.

2] पैसा हाच जगण्याचा उद्देश असल्यास होणारे पारिनाम- 02

विभाग 2 पद्ध

कृती 2 अ२ - रवालील कावितेच्या आधारे सुपनेवूसार कृती करा। [08]

१) रवालील कृती करा.

अ२ अमुचांची सोबत कवीला भासारवी वाटा.

बृहत्तरांना सुरवावणाऱ्या परंतु कवीला शका

देणारा.

२) कवीसोबत पुढील गोटीनी क्लेन्या कृती लिहा.

अ२ आपुव्य - - - - -

३) दुःख - - - - -

५) सावल्या - - - - -

02

02

रंगुनी रंगांत साच्या रंग माझा वेगळा!
गुंतुनी गुंत्यांत साच्या पाय माझा मोकळा!
कोण जाणे कोठुनी ह्या सावल्या आल्या पुढे;
मी असा की लागती ह्या सावल्यांच्याही झळा!
राहती माझ्यासवें हीं आसवें गीतांपरी;
हें कशाचें दुख ज्याला लागला: माझा लळा!
कोणत्या काळीं कळेना मी जगाया लागलों
अन् कुर्हे आयुष्य गेलें कापुनी माझा गळा!
सांगती -तात्पर्य माझें सारख्या खोट्या दिशा :
चालणारा पांगळा अन् पाहणारा आंधळा!..
माणसांच्या मध्यरात्री हिंडणारा सूर्य मी :
माझियासाठी न माझा पेटण्याचा सोहळा!

३) भासित्यकाठी -

१) दुःखाच्या प्रसंगात्रन बाहेर पडल्यासाठी तुम्हाला
प्राहित भासलेले उपाय लिहा.

२) तुमच्या मध्यील इतरांपेक्षा केवळे इसला
शुण तुमच्या शांतीत लिहा.

04

(05)

आ] रवालील ओँठीचा अर्थ स्पष्ट करा

[04]

" शहती माझ्यासावें ही आसवे गितांपरी,
हे कशाचे दुःख उचाला लागला नाहा ! "

" सांगती "तात्पर्य" माझे सारख्या रवोट्या इदूःखः
" पालणारा पांडका जन पाहणारा अंधका ! "

इ] काठ्यसांदर्भ.

[04]

" रंगुनी रंगात सांध्या रंग माझा वेगळा ।
गुंतुनी गुत्याते सांध्या फाऱ्य माझा मोकळा ।
या ओँठीमधील विचार सांदर्भ स्पष्ट करा.

" कोणत्या काढी कठेना मी जंगाया लागले ?

अन कुठे आयुष्य गेले कापुनी माझा गळा ।"
या ओँठीमधील माझसांदर्भ स्पष्ट करा.

इस्त्रैहा -

" माझासाठ्या महाराजी हिंडणारा सुर्य आ
मासिभासाठी न माझा पेटव्याचा सोहळा ।"

विभाग 3- साहित्यप्रकार- कथा

कृती 3. रवालील उत्ता-साठ्या अभिरुप सूचनुसार कृती करा

[04]

अ- 1] राका वाक्यात उत्तरे लिहा.

अ] कथावकापे, प्रयोजन लिहा

ब] नाट्यमगता लिहा, होणारे घडक लिहा

02

कथेत 'घटना' हा महत्वाचा भाग ठरतो. कथेत या मूळ घटनेलाच ऋकथाबीजव्र असे म्हणतात. कथानकात घटना, प्रसंग, पात्रांच्या कृती, स्वभाववैशिष्ट्ये, वातावरण इत्यादींचे तपशील हळुवारपणे उलगडत जातात. कथेत कथानकातील घटकांचे एकत्रीकरण केले जाते. या एकत्रीकरणातून कथेची मांडणी आकारात्ता येते. हे कथानक उलगडताना त्यातील प्रवाहीपण जपले जाते. कथाकाराच्या मनात कथेच्या अनुपंगाने निर्माण झालेला भावाशय वाचकापर्यंत पोहोचवण्यासाठी कथन करणे हे कथानकाचे प्रयोजन असते.

पात्रचित्रण हा कथेचा महत्त्वपूर्ण घटक आहे. पात्रचित्रणातून कथेचा आशय पुढे पुढे जात राहतो. कथाकार एखाद्या पात्राची वृत्ती, कृती, उक्ती, भावना, विचार, कल्पना, संवेदना, जीवनदृष्टी, जीवनपद्धती इत्यादीच्या चित्रणातून त्या व्यक्तीची शब्दरूप प्रतिमा तयार करत असतो. या शब्दरूप प्रतिमेला ‘पात्र’ असे म्हणतात. कथेतील पात्रांना वास्तवातील माणसांप्रमाणे रेखाटले जाते, म्हणून वाचकांची त्या पात्रांशी जवळीक साधली जाते. ही पात्रे कथाकाराची ‘स्व’ निर्मिती असते.

कथेला स्थळ-काळाबरोबरच सामाजिक, भौगोलिक, सांस्कृतिक, राजकीय इत्यादींनी युक्त वातावरण असते. वातावरणाचा वाचकांवर परिणाम होऊन तो कथानकाशी एकरूप होतो. वातावरणाचा पट जितका सघन तितकी कथा सकस होते.

कथेत चांगल्या-वाईटाचा संघर्ष असतो. त्यातूनच नाट्यमयता निर्माण होते. या संघर्षातूनच कथा उत्कर्षबिंदूपर्यंत पोहोचते.

2] कामाकृष्णनायक, अ. रामदण्ड प्रतिमेची दोन कृतिव्यं
लिख.

माल रवालील पुकारी को प्रायः ही देवता उत्तीर्णे चाहता

लिए।
१ रवालील पुकी को ०१८५६ की दोन उत्ती सेतवा
मात्र घर सोडप्रामाण्या अनुचा विचार तुमच्या मुद्दांते स्पष्ट करा.
या ग्रावातल्या उपायती क२०११-२१ लोकांवधल तुमच मत लिहा.
का 'हेकसी डायव्ह' हे पात्र तुम्हाला आ१९५०२५ का न
कृति २०१ स्पष्ट करा.

अ०१५८०२०१८/१९ वर्षाचे कारबी स्पष्ट आहे.
 तर 'गढी' व 'वाननदी' या दोन प्रतीकांतुन गावातील
 स्थित्यंतराचे दर्शन करायापकारे घडवले आहे, तर प्रत्येकी
 एकेका ०६/१६/२०१८/१९ रोजी स्पष्ट करा.

(07)

विभाग 4- उपचोरित मराठी

कृती ४- आगे रवालीपका कोणत्याही दोन कृती सोडवा.

[04]

१) मुलारवत घेण्यामागेल हेतु स्पष्ट करा.

२) प्राहितीप्रकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) अहवालाची आवश्यकता लिहा

४) बातमी आणि हुललेख अंतील फरक स्पष्ट करा.

आगे रवालीलपका कोणत्याही दोन कृती सोडवा.

[10]

१) रवालील मुधांच्या आधारे 'मुलारवतीची पुर्वतयारी' ग्राविष्यकी लिहा.

मुलारवत मृणांजे - - - मुलारवतीचा पाचा - - - -

उपांची मुलारवत घ्यायची भांड्यावधलची माहिती - - -

- - - मुलारवतीची उघेण्ये - - - मुलारवतीची

मात्र्यम.

२) रवालील मुधांच्या आधारे, प्राहितीप्रकाचे, माहितीप्रकाचे, स्वरूप स्पष्ट करा.

माहितीप्रक मृणांजे - - - जनसत्त आकाशीत
करणारे, लिंखित मात्र्यम - - - ग्राहकाला होणारे
फाऱ्डे - - - माहितीप्रकाचा हेतु - - - वेगळपण
र वैदिक्यट्ये.

३) रवालील मुधांच्या आधारे अहवाल लेखनाची आवश्यकता विशद करा.

अहवाल मृणांजे - - - अहवाल न लिहिल्यास

माविष्यात घेणाऱ्या उड्यांनी - - - अहवालाची
विविध क्षेत्रातील गरज - - - समस्या निवारण्यातील

उपभोगीता - - - अहवाल लग्यार करव्याची आवश्यकता.

४) रवालील मुधांच्या आधारे, बातमीवर आधारित हुललेख, आवालत तुमचे मत लिहा.

हुललेख मृणांजे - - - घटनाधारित लेख - - - संदर्भाची
माहिती - - - मुधांचे विड्येष्वर - - - तसांचे महाकार्य
- - - विषमाला मार्गदा नाही.

(08)

विश्वासा-५ व्याकरण व लेखन

[10]

कृती-५. अग्र सूचनेनुसार कृती करा.

१) केसातील सूचनानुसार वाक्यांचे रूपांतर करा-

अग्र मुलांनी शिस्त पाढणे रूप उत्तरदायक आहे. (प्रश्नाची वाचा)

२) एकिकेट मालिकेत मारतीच्या संघ पराभूत साला. (नकाराची वाचा)

02

३) पुढील सामाजिक शब्दांचा विश्वास करा.

अधोरूपित शब्दांमध्ये दडलेले दोन शब्द ओळखा
पाकटी पूर्ण करा.

१) प्रतिक्षण -

२) राष्ट्रापती -

३) भौतिक्याचेच्या -

४) लंबोदर -

02

५) पुढील वाक्यांचे प्रश्नांवा ओळखा-

अग्र कपानाने सैनिकांना सूचना दिली.

६) मुले प्रदर्शनातील चिन्हे पाहतात.

02

६) पुढील ओळीतोले भलकारे ओळखा.

अग्र ह्या आंत्यासाररवा गोडे आंवा हाच

७) आइसाररवे दैवत आईचा।

02

७) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन वाक्यांचासाठीचा अर्थ सांगून
वाक्यांत उपयोग करा.

अग्र रंगून डॉ०१

कृष्ण अग्र उपेक्षा

८) आराधा करा

९) अंगावर काटा देऊ

02

(09)

कृती 5 - [मा] रवालीलपक्षी कोठायाही एका विषयावर
सुमारे 200 ते 250 विषयावर निबंध लिहा। [०८]

१] माझा कामिंग

२] आवॉनातला पाळस

३] एका संगोष्ठीचे मनोगत

४] भ्रमणद्वनी (सोबाईल) बंद जाल तर

५] समाज आणि घाराचा अवध